

Kort föredrag om
Textil-kammaren
Jöns Jonsgården, Signestorp

på släktmötet den 7 juli 2007

Jöns Jonsson, som bodde här på Signestorp 5, var min farfars farfar. Förra gången talade jag om, hur han på 1840-talet kom hit för att lägga om halmtaken – och förälskade sig i Hanna, dotter på gården.

När ni nu ser mig igen, vill jag tala om textil-kammaren här på Jöns Jons-gården och ge kort inblick i de gamla ting, som finns där. Det speciella med vårt museum här är, att så gott som alla föremål har anknytning till Signestorp- och Ebbarpsläkterna.

Låt oss i tankarna gå bakåt i tiden!

Jöns har gift sig med sin Hanna. De bor här på gården Signestorp 5. Jöns har varit flitig och arbetsam – renoverat och byggt nytt och utvecklat lantbruket. De fick 12 barn. De har haft glädjen att se 8 barn växa upp. Här är det liv på gården!

På granngården Ebbarp bor Boel och Per Nilsson. De fick 7 barn. Hos dem växer 6 barn upp. Grannsämjan är god. Man kan gissa sig till att särskilt ungdomarna hade roligt tillsammans. Bland dessa 14 ungdomar finns två flickor, som båda heter Kerstin. En från varje gård.

Och så händer det – Sten på Ebbarp blir kär i Kerstin här från Signestorp – och Johannes härifrån förälskar sig i Kerstin på Ebbarp. Dessa två bröllop – 1860, juli – och 1861, aug – blir bara några av de många fester vi kan se framför oss.

Ty - dessförinnan hade syskonen till dem gift sig
- redan 1855 Ingar Persdotter med Per Gunnarsson
- och 1856, Anna Jönsdotter med Nils Mattisson –
och nu dessa två -60 och -61 –

- också -61 i juli, strax innan, gifte sig Stens bror Nils på Ebbarp med Maria Persdotter(två bröllop på Ebbarp samma år! i juli och augusti!)
– 1864 syster Johanna Persdotter på Ebbarp med Johannes Mattisson.
– och -65 Pernilla Jönsdotter med Ola Gunnarsson.
Ni förstår !– vart vartannat år hölls det bröllofsfest!

Vi har två brudkjolar från denna tid i textilkammaren.
Brudarna var klädda i svarta brudklänningar sen lång tid tillbaka.
Den svarta brudkjolen i siden, som Johanna Persdotter bar 1864 finns här

- och Kerstin Jönsdotters , 1860 , den är rödbrun – ett tecken på förändring i modet på 1860-talet.

Inramad i en tavla ser vi också Johanna Persdotters fina spetskrage, som hon bar till sin svarta sidenklänning. Se foto av henne!

Ni finner brudgummarnas broderade västar – Stens och Johannes – stärkta, vita, broderade. Mer finns inte bevarat från deras bröllopsdräkt - förmodligen bar de mörka byxor och jacka i hemvävda tyger.
Så mycker vet vi om brudparen.

Till musiken bistod säkert Jöns Jonsson med sin fiol och flera andra spelemän. Kanske komponerade han en alldeles speciell bröllopsmarsch inför sin dotters bröllop. Hans alldeles egna spelmansdräkt, gula byxor och ljus jacka, finner ni på dockan inne i stuan!

Den häradsdräkten jag bär är Luggude häradsdräkt. Luggude härad täcker hela Kullahalvön. Varje härad hade sin dräkt – och Luggude har denna. Detta är festdräkten.

Som ogift bar kvinnorna en rutig huvudklut. Som gift denna hätta med broderat hätt ekläde.

Bland de kvinnliga bröllopgästerna fanns säkert många klädda i Luggude häradsdräkt, festdräkten – färgrika, festliga, vackra!
Vi kan se de äldre kvinnorna framför oss i sina höga hättor med broderade, vita hätt ekläde, broderade färgrika västar och i gröna kjolar med vita förkläden.

När ni går in i vår textil-kammare finner ni de båda Kerstins hättor, som de bar, som gifta kvinnor – deras egenhändigt sydda och broderade hättekläde och förkläde i det tunnaste battist. Det ena hätteklädet är till och med lagat – med de finaste styng! Så nog använde de sina dräkter.

En tredje hätta finns också bevarad. Den bar Johanna Persdotter, som gifte sig med Johannes Mattisson år 1864.

Dessa tre brudar var 20, 21 och 24 år gamla när de gifte sig – och därefter fick de bära dessa hättor till häradsdräkten. Fantastiskt att vi kan titta på dem här! Snart 150 år gamla.

Runt 1860 – då våra två syskonpar gifte sig – stod också deras, i tegel, nybyggda gårdar färdiga – Ebbarp 2 och Lundsgården.

Grönvik, för Johanna Persdotter och Johannes Mattisson, som gifte sig strax efter, blev också nybyggd då. Det var jordbruksreformen ”laga skiftet”, som verkställdes ute på landsbygden – gårdar delades, nya byggdes och flyttades ut från byn.

Spännande och härligt för de nygifta att flytta in i egna gårdar, egna nya hem! Där skulle ju möbleras och inredas.

Nu för tiden lägger det blivande brudparet ut sin önskelista på nätet – eller på NKs varuhus.

Då var ”önskelistan” sedan länge förberedd! Bruden medförde till boet sin ”hemgift” – vilken hon vävt, sytt och broderat på i många år under sin uppväxttid. – lakan, örngott, handdukar, dukar, kragar, nattmössor, skjortor m.m.. Namnat och märkt med sina initialer.

Ni finner mycket i textil-kammaren märkt KP eller KJ – vidare av IS (Ida Stenson) E N (Elise Nilsson) med fl.

Där ligger många timmars arbete vid vävstolen och broderiets spännram – små, små styng med nål och tråd. Och det var före elektricitetens, glödlampans och centralvärmens intåg!!

Möbelsnickare fanns det gott om runtikring. Namn som Eklund och Högfelt är lokalt välkända. De nygifta fick säkert flera möbler från dessa finsnickare.

Matförsörjningen ombesörjdes genom egna kor, oxar, grisar, gäss, ankor, höns, - och köksträdgård anlades så fort som möjligt. Det var självhushållning, som gällde. Ingenting med ICA eller Citygross!

Troligtvis hämtade man vatten från en pump ute på gården – även om indragningen av vattenledningar i husen stod för dörren.

I textil-kammaren ser ni två uppsättningar tvättfat, handkanna och tvålfat, som är från den tiden – mitten av 1800-talet. Både från Signestorp här – och från Lundsgården.

Husgeråd i porslin gjorde sina insteg under 1800-talet – och bl.a. var Ostindiskt porslin och Gustavsberg var modernt. Våra nygifta par var med på noterna – och ni kan se vilket porslin de valde till sina nya hem. Där är soppterrin, såsskålar och karotter.

Och sen kom barnen! På Lundsgården föddes 11 barn – och på Ebbarp 8 barn. Ni hittar broderade dopklänningar, flickklänning och små barnskor. Se också barntofflorna i förstuan!

Men barndödligheten var fortfarande hög under 1800-talet. Johannes och Kerstin miste 2 små barn.

I fullgod hemgift ingick ”sveplinne” – vackert, broderat vit linneväv att svepa den avlidne. Även virkades långa, svarta ”lighånkle” att sänka ner den lilla kista med. Se närmre på dem i sorgelådan! Där ligger sveplinne märkt ”K P”. Kerstin Persdotter fick inte bruk för sina. Alla hennes och Sten barn nådde vuxen ålder. Tack och lov!

Så man förstår att 1800-talets unga flickor var full sysselsatta med att sy och knåpa med sin hemgift i många år. Konstverken och brukssakerna samlades i ”brudkistan”.

I textil-kammaren står en sådan kista. 1857. Den har tillhört Johanna Jönsdotter, dotter här på gården. Den snickrades och målades till henne när hon var 16 år. Och hon samlade säkert sin tänkta hemgift i kistan. Men hon blev aldrig gift. Kanske beroende på att hon var dövstum. Vi vet att Johanna gick på en utbildning i Köpenhamn och lärde sig teckenspråket. – och brodera kunde hon! Se på linnelakanen,

som hon sydde till sin broder Bengt Jönsson! Nu ligger i kistan i stället insamlade och skänkta textilier från släkten.

I stor utsträckning sydde flickorna och kvinnorna sina egna kläder. Vi ser t.ex. de namnade kragarna, förklädena, hättekläderna m.m. – och det gällde säkert även deras häradsdräkter.

På en tavla finner vi Luggude-gillet, foto från 1914, där många av våra släktingar är med – Lisa och Ingegärd Stenson, Eva och Karin Stenson, Elsa Jönsson m.fl.- alla i Luggude-dräkter!

Dräkten användes vid gille, bröllop och sammankomster. Det vore roligt om vi kunde klä en docka med Luggude häradsdräkt, ställa henne i stuan här på Jöns Jonsgården för att kunna visa kommande generationer hur 1800-talets kvinnor klädde sig till högtider. Det vore också roligt om många av er ville klä upp er i hembygdsdräkt vid våra släktmöte! Så därför – gå hem och leta i lådor och garderober, leta efter Luggude häradsdräkten! Och använd den!

Juli 2007

Marianne af Ugglas